

Sygn. akt VI U 2377/22

## WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 lutego 2023 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący Sędzia Elżbieta Pietrzak

Protokolant – starszy sekretarz sądowy Marzena Sobiecka

po rozpoznaniu w dniu 8 lutego 2023 r. w Bydgoszczy

na rozprawie

odwołania: E. J.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

z dnia 9 września 2022 r., znak: (...)

w sprawie: E. J.

przeciwko: Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o rekompensatę

oddala odwołanie

Sędzia Elżbieta Pietrzak

Sygn. akt VIII U 2377/22

## UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 09.09.2022 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił E. J. prawa do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze z uwagi na nieudowodnienie 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Organ uwzględnił 14 lat, 1 miesiąc i 6 dni zatrudnienia w warunkach szczególnych z tytułu zatrudnienia w Zespole Szkół Towarzystwa (...) w B. od 10.10.1994 r. do 31.12.2008 r. na stanowisku nauczyciela biologii - wychowawcy w wymiarze pełnego etatu.

E. J. złożyła odwołanie od powyższej decyzji, kwestionując jej zasadność. Podniosła, iż oprócz okresów uwzględnionych organ rentowy nie uwzględnił 1.08.1988 r. do 30.09.1994 r. w którym była zatrudniona jako nauczyciel akademiki w (...)w B. oraz od 1.10.1986 r. do 31.07.1988 r. jako nauczyciel akademicki w (...) (...) w S..

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie podnosząc, że za okresy pracy w charakterze nauczyciela akademickiego nie przedłożyła świadectw pracy w warunkach szczególnych.

Sąd ustalił i zważy co następuje:

E. J. ur. (...) decyzją z dnia 09.09.2022 r. uzyskała prawo do emerytury. Była zatrudniona w Zespole Szkół Towarzystwa (...) w B. od 10.10.1994 r. do 31.12.2008 r. na stanowisku nauczyciela biologii - wychowawcy w wymiarze pełnego etatu.

W okresach: od 1.08.1988 r. do 30.09.1994 r. była zatrudniona jako nauczyciel akademiki w (...)w B. natomiast od 1.10.1986 r. do 31.07.1988 r. jako nauczyciel akademicki w (...) (...) w S..

W okresach od 1.09.1992 r. do 30.06.1993 r., od 01.09.1993 do 31.08.1994 r. i od 01.09.1994 r. do 30.09.1994 r. świadczyła pracę nauczyciela biologii – wychowawcy w oparciu o umowy zlecenia

Na podstawie przedłożonych świadectw pracy organ rentowy uznał za udowodniony okres pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 14 lat, 1 miesiąc i 6 dni. Nie uznał pracy nauczyciela akademickiego jako pracy w warunkach szczególnych oraz okresu pracy świadczonej na podstawie umowy zlecenie.

Zgodnie z art. 21 ust.1 ustawy art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych o emeryturach pomostowych ( tj. Dz. U. z 2023r. , poz. 164) rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Stosownie do treści ust. 2 tego przepisu rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W myśl art. 23 ust.1 i 2 powołanej ustawy ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę; rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Celem rekompensaty, podobnie jak i emerytury pomostowej, jest łagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych przy pracach w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W przypadku rekompensaty realizacja tego celu polega jednak nie na stworzeniu możliwości wcześniejszego zakończenia aktywności zawodowej, lecz na odpowiednim zwiększeniu podstawy wymiaru emerytury z FUS, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego (zob. np. M. Zieleniecki, Komentarz do art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych, LEX/el. 2017; wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 31.03.2016 r., III AUa 1899/15, LEX 2044406).

Przepisy art. 2 pkt 5 i art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych formułują dwie zasadnicze przesłanki nabycia prawa do rekompensaty, tj.:

- 1) nienabycie prawa do emerytury pomostowej,
- 2) osiągnięcie okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS wynoszącego co najmniej 15 lat.

Przesłanką negatywną zawartą w art.21 ust.2 ustawy o emeryturach pomostowych jest nabycie prawa do emerytury w niższym wieku na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Skoro zgodnie z art. 23 ustawy o emeryturach pomostowych rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, a zgodnie z art. 173 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., za których były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne przed dniem 1 stycznia 1999 r., to warunek sformułowany w art. 21 ust.2 ustawy o emeryturach pomostowych należy rozumieć w taki sposób, że rekompensata jest adresowana wyłącznie do ubezpieczonych objętych systemem emerytalnym zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego nie nabyli prawa do emerytury z FUS obliczanej według formuły zdefiniowanego świadczenia. Analiza układu warunkującego prawo do emerytury pomostowej prowadzi do wniosku, że świadczenie to przysługuje tym pracownikom, którzy osiągnęli co najmniej 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym

charakterze w rozumieniu art. 32 ust.1 i 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ale nie nabyli prawa do emerytury pomostowej z powodu nieuznania ich pracy za wykonywaną w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

W przedmiotowej sprawie bezsporne jest, że odwołująca nie nabyła prawa do emerytury pomostowej, ani prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym w związku z wykonywaniem pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze.

Stosownie natomiast do treści art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ( t. j. Dz. U. z 2017 r. , poz. 1383) za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia w podmiotach, w których obowiązują wykazy stanowisk ustalone na podstawie przepisów dotychczasowych.

Z kolei przepis art. 32 ust.4 stanowi, że wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust.2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych, to jest na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz.43 z późn. zm.).

Z §1 cytowanego rozporządzenia wynika, że jego treść stosuje się do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, wymienione w §4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia.

Przepis § 2 ust.1 rozporządzenia ustala, że za okresy uzasadniające nabycie prawa do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu uważa się okresy, w których praca w szczególnych warunkach jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

W niniejszym postępowaniu wnioskodawczyni domagała się ustalenia, że w okresie zatrudnienia w charakterze nauczyciela akademickiego stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywała pracę w warunkach szczególnych i tym samym spełnia warunki do przyznania rekompensaty.

Podniosła także, że w okresie od 01.09.1993 r. do 31.08.1994 r. pracowała w niepełnym wymiarze czasu pracy albowiem nie było dla niej zatrudnienia na cały etat.

Rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43) w § 2 ust. 2 zobowiązuje zakłady pracy do stwierdzenia okresów zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wyłącznie na podstawie posiadanej dokumentacji.

Natomiast rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. 2011. 237.1412) określone zostały środki dowodowe, które powinny być dołączone do wniosku, stwierdzające okoliczności uzasadniające przyznanie tego świadczenia.

W myśl § 21-23 powołanego rozporządzenia środkiem dowodowym stwierdzającym okresy zatrudnienia są pisemne zaświadczenia zakładów pracy, wydane na podstawie posiadanych dokumentów, oraz legitymacje ubezpieczeniowe, a także inne dowody z przebiegu ubezpieczenia. W przypadku zaś ubiegania się pracownika o przyznanie emerytury z tytułu zatrudnienia w szczególnym charakterze, zaświadczenie zakładu pracy powinno stwierdzać charakter i stanowisko pracy w poszczególnych okresach oraz inne okoliczności, od których jest uzależnione przyznanie takiej emerytury lub renty. Wyjątek od zasady ustalonej w powołanym przepisie jest zawarty w § 25 wymienionego rozporządzenia, który przewiduje, że okresy zatrudnienia mogą być udowodnione zeznaniami świadków, gdy zainteresowany wykaże, że nie może przedstawić zaświadczenia zakładu pracy.

Dla rozstrzygnięcia spornej kwestii zasadnym stało się zatem ustalenie, czy praca wykonywana przez wnioskodawczynię w powyższym okresie była pracą wykonywaną w warunkach szczególnych, o jakich mowa w cytowanych wyżej przepisach.

Dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonych mu prac. Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 czerwca 2011 r. I UK 393/10).

Zgodnie z § 15 rozporządzenia z 1983 roku nauczyciel, wychowawca lub inny pracownik pedagogiczny wykonujący pracę nauczycielską wymienioną w art. 1 pkt 1-7 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (Dz. U. z 1982 r. Nr 3, poz. 19, Nr 25, poz. 287, Nr 31, poz. 214 i z 1983 r. Nr 5, poz. 33), określoną w tej ustawie jako praca zaliczona do I kategorii zatrudnienia, nabywa prawo do emerytury na zasadach określonych w § 4 i jest uważany za wykonującego pracę w szczególnym charakterze.

W ocenie Sądu analiza zgromadzonego materiału dowodowego nie daje podstawy do stwierdzenia, iż wnioskodawczyni, będąc zatrudniona w spornym okresie od 1.08.1988 r. do 30.09.1994 r. w (...)w B. oraz od 1.10.1986 r. do 31.07.1988 r. w (...)(...) w S. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywała pracę nauczyciela w rozumieniu przepisów kwalifikujących pracę jako pracę w warunkach szczególnych uprawniającą do rekompensaty. W okresach tych wykonywała pracę nauczyciela akademickiego (co jest okolicznością bezsporną), która nie jest tożsama z pracą nauczyciela w rozumieniu przepisów kwalifikujących pracę jako pracę w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze uprawniającą do rekompensaty.

Należy wskazać, że praca w charakterze nauczyciela akademickiego w szkole wyższej nie jest pracą w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela. Zgodnie z Kartą Nauczyciela, nauczyciel zaliczany jest do pracowników wykonujących pracę w szczególnym charakterze (art. 86 KN). Skoro ustawodawca w przepisie tym posłużył się określeniem „nauczyciel” bez bliższego określenia, to należy pod tym pojęciem rozumieć nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych w przedszkolach, szkołach i placówkach wymienionych w art. 1 ust. 1 Karty Nauczyciela a więc nauczycieli zatrudnionych w jednostkach systemu oświaty (art. 3 pkt 1 KN). Nauczyciele akademicy nie są zatrudnieni w jednostkach systemu oświaty, a ich uprawnienia określa ustawa - Prawo o szkolnictwie wyższym./tak w uchwale SN z 17 kwietnia 1989 r., III UZP 35/88, wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 lipca 2007 r. III PK 19/07. w wyroku SA w Katowicach z 25 października 2001 r. (III AUa 272/2001)

Jeżeli zaś chodzi o pracę świadczoną na podstawie umowy zlecenia, to zgodzić się należy z organem rentowym, że nie podlega ona uwzględnieniu do pracy w warunkach szczególnych uzasadniających przyznanie prawa do rekompensaty. Jak bowiem wynika z cytowanych przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz.43 z późn. zm.) do stażu pracy w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze podlega wyłącznie praca świadczona na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy.

Mając na względzie powyższe, na podstawie art. 477 § 1 k.p.c. Sąd oddalił odwołanie wnioskodawczyni, wobec niewykazania co najmniej 15 – letniego okresu pracy w warunkach szczególnych.

Sędzia Elżbieta Pietrzak